

Gıdada da borsa oyunları

Türkiye son 40 yılın en kurak dört yılından birini yaşıyor. Sadece kuraklık değil, don olayı da üretimi vurmuş durumda. Fındık ve kayısıda olduğu gibi. İklim koşulları nedeniyle bazı ürünlerde ciddi üretim kayıpları yaşanıyor. Bu da gıda fiyatlarına yansıyor.

■ **Enflasyonu** gıda ve gıda dışı diye ikiye ayırırsak temmuz itibarıyla yıllık olarak gıda fiyat artışı yüzde 12.6'yı bulmuş, ekmek ve tahılda artış yüzde 14.3'e çıkmış. **Et ürünlerindeki artış yüzde 17.7, peynir ve diğer süt ürünlerinde yüzde 16.7 ile daha da yüksek.** Gıda dışı fiyat artışı ise yüzde 8.3 ve yatay bir seyir içinde. Yani gıda fiyatları, gıda dışı fiyat artışlarını yüzde 50 oranında aşıyor. Bu nedenledir ki yıllık enflasyon da çift haneli rakama dayandı. Yoksa yüzde 8 civarında kalırdı. Gıdanın enflasyon sepetindeki payı ise dördte bir düzeyinde.

■ **Kuraklığın enflasyona yansımaları** da ilk kez bu kadar somut bir şekilde yaşıyoruz. Çünkü kuraklık yıllarında, 1973'te petrol krizinin patladığı ve bu nedenle enflasyonun yükseldiği yıldı. 1994 kriz yılıydı, devalüasyon sonucu zaten enflasyon rekora çıkmıştı. 2001 de yine kriz ve kur patlamasının etkisi altında geçti. **Kuraklığın fiyatları yükseltme gücünü, petrol ve krizler perdeledi.** İlk kez bu yıl bu netlikte bir etkiyi görebiliyoruz.

■ **Enflasyonu yukarı çektiği** dönemlerde gıda fiyatlarının hızlı artışı ve dolayısıyla tarım sektörü dikkatimizi çeker. Aklımıza da hemen ithalat gelir. Fiyat mı artıyor, ithal et girsin, fiyat düşer. Zaten kısa vadede yapılabilecek başka bir şey de yoktur. Söz konusu gıda olunca tüketimi zorunlu ve alternatif de pek yoktur.

■ **Üstelik bu fiyat artışı sadece Türkiye'ye özgüdür.** Dünyada gıda fiyatlarında genel bir artış eğilimi yok. TCMB'nin

Abdurrahman YILDIRIM

ayildirim@htgazete.com.tr

ekonomistlerle dün yaptığı toplantıdaki sunumunda yer alan grafik ve veriler bunu söylüyor. 2012 yılı 100 kabul edildiğinde taze meyve ve sebze fiyatı Türkiye'de yüzde 127'ye kadar çıkmış, FAO'ya göre dünyada 110'da kalmış. Aynı durum tahıllarda

da var. Tahıl fiyatları dünyada 100'den 102'ye kadar çıkarken, Türkiye'de buğday fiyatları 100'den 130'a yükselmiş. Merkez Bankası buna dikkat çekiyor.

■ **Bir başka konuya daha dikkat çekmiş** Merkez Bankası, **"jeopolitik risklerin enflasyon görünümü üzerindeki etkileri."** Ardından da hükümete **"belirli ürünlerde uygulanacak aktif bir dış ticaret politikası gıda fiyatlarındaki yukarı yönlü riskleri sınırlamada etkili olabilecek"** diyerek ithalat önerisi getirdi, belki muhtemelen bazı ürünlere ihracat kısıtlaması da getirilebilir. Özellikle Rusya'nın Batılı ülkelere gıda alımlarını kısıtlaması Türkiye'den ithalatı artırabilir. Yeni kurulacak hükümetin karar vereceği işlerden biri de ortaya çıktı.

■ **Ancak tarımdaki sorunlar yapısal.** Verimlilik düşük. Kırsal kesimde üretici azalmış. Bazı topraklar işlenmiyor bile. Çalışan, emekli olan, dul, yetim, hasta, bakıma muhtaç, sakat gibi 14 milyon kişi devletten maaş ve düzenli ödeme alıyor. Çiftçiye de dönüm başına belli bir ödeme yapılıyor. Düşük fiyatlı üretime kimse yanaşmıyor. İnek besleyenlere, hayvancılık yapanlara artık kız bile vermiyorlar. Modern hayvan çiftlikleri de henüz kurulmuş değil. Onun için ithalata rağmen et fiyatları bir türlü düşürülemiyor.

■ **Meyve sebze de asıl kârı araçlar yapıyor.** Kuraklığı veya arzda meydana gelebilecek herhangi bir olayı çok iyi kullanıyorlar. **Spekülatör, manipülâtör sadece borsada, finansal piyasalarda yok, gıda piyasalarında yaygın**

biçimde var. Üstelik bu piyasalarda denetim, gözetim ve cezaı yaptırım ya yok veya çok az, hatta çok daha zor. Enflasyonu düşürmeye bir de bu taraftan bakmalıyız.

SONUÇ: "Tavşanı tazı tutar, çalımı avcı satar." Türk atasözü

